

בבית המשפט העליון

רע"פ 1430/11

בפני: כבוד השופט א' רובינשטיין

המבקש: עידן פלוטניק

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי
בירושלים מיום 14.2.11 בע"פ 40070-10-10 שניתן על ידי
כבוד השופט יורם נועם

תאריך הישיבה: ט' באדר ב התשע"א (15.3.2011)

בשם המבקש: עו"ד לאה גולדמן; עו"ד דרור כהנוביץ

בשם המשיבה: עו"ד אפרת גולדשטיין

פסק-דין

א. בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בירושלים (השופט י' נועם) מיום 15.2.11 בע"פ 40070-10-10, בגדרו התקבל ערעורה של המשיבה על פסק דינו של בית המשפט לעניינים מקומיים בירושלים (השופטת ר' זוכוביצקי) בת"פ 4529/10 מיום 5.9.10.

רקע והליכים

ב. בית המשפט לעניינים מקומיים זיכה את המבקש מעבירה של השארת רכב בגן ציבורי, לפי סעיף 32 לחוק עזר לירושלים (שמירת הסדר והניקיון), התשל"ח-1978. כעולה מכתב האישום, המבקש הואשם בהשארת רכבו בגן ציבורי ברחוב נתנאל לורן בירושלים, ועל כן נדרש לשלם קנס של 430 ש"ח. יוער, כי כתב האישום הוגש תחילה נגד בעליו הרשומים של הרכב, אולם המבקש הודה כי הוא שהחזיק את הרכב והחנה אותו במקום ובזמן המתוארים בכתב האישום.

ג. בית המשפט קבע כי מן הצילומים שהוגשו לבית המשפט, הן על-ידי המבקש והן על-ידי המשיבה, לא ניתן לקבוע כי השטח בו השאיר המבקש את רכבו הוא גן כלשהו, וזאת לפי הגדרת "גן" בסעיף 1 לחוק העזר. יתרה מכך, בית המשפט הוסיף כי התמונות מראות, שכביש הגישה אף תוכנן למעבר דרכו אל המקום בו הושאר הרכב. השופטת מצאה לנכון לציין בנוסף, כי בהליך קודם דומה (ת"פ 10659/08 מדינת ישראל נ' לינק (לא פורסם)) נטענו על ידי הנאשם שם אותן טענות, והעירייה מצאה לנכון לחזור בה מן האישום. לסיכום ציינה השופטת, כי ניכר מהתמונות שהמקום בו הושאר הרכב משמש כמקום חניה בפועל לרכבים רבים, וכי אי נקיטת אמצעים פשוטים על ידי העירייה לשם סימון השטח כשטח שהחניה בו אסורה, יש בה כדי להביא נהגים תמימים רבים לידי עבירה.

ד. ערעור שהגישה המבקשת לבית המשפט המחוזי התקבל בחלקו. בפסק הדין נקבע, כי אף שערכאת ערעור אינה נוטה להתערב בקביעות עובדתיות של הערכאה הדיונית, הנה במקרה דנן נסמך ההליך הדיוני כולו על תצלומים שהוגשו בהסכמה, ועל כן אין מניעה כי ערכאת הערעור תדון אף בקביעת עובדתיות. בהמשך לכך קבע בית המשפט, כי השטח בו השאיר המבקש את רכבו הוא אכן "גן" לפי חוק העזר, וזאת כיוון שפרשנות תכליתית של המושג "גן" מובילה למסקנה כי לא מדובר אך בשטח שיש בו צמחיה, אלא בכל מתחם, לרבות השטחים בין הצמחים, שולי המתחם ושביליו. בענייננו, קבע בית המשפט כי ניכר מהתמונות שהשטח בו השאיר המבקש את רכבו הוא בלתי נפרד מהגן המצוי במקום, ועל כן לא נועד לחניה. לבסוף צוין, כי החלטתה של המבקשת לחזור בה מכתב האישום במקרה דומה, אין בה כדי לשמש בסיס לזיכוי של המבקש - שכן המערערת הבהירה באותו הליך כי החלטתה דאז נבעה מנסיבותיו הקונקרטיים של המקרה. על כן קיבל בית המשפט המחוזי את הערעור, במובן שקבע כי יש להרשיע את המבקש בעבירה אשר יוחסה לו בכתב האישום. באשר לרכיב העונש, קבע בית המשפט שיש להפחית משיעור הקנס שהתבקש לקנס בסכום של 150 ש"ח, וזאת עקב הסכמתה של המשיבה לחזור בה מכתב האישום בהליך הדומה הנזכר. כלפי פסק דין זה הוגשה הבקשה הנוכחית.

הבקשה

ה. בבקשה נטען, כי שגה בית המשפט המחוזי בקבעו כי המקום בו הותר המבקש את רכבו הוא "גן" בהתאם לסעיף 1 לחוק העזר. נטען כי בתמונות שהוגשו לבית המשפט ניכר בבירור, שחלקת האדמה עליה חנה הרכב היא חלקה חולית, אשר

אינה חלק מגן גדול המצוי במקום. כן נטען, כי עוד בשנת 2008 קבע בית המשפט לעניינים מקומיים בנוגע לאותו מקום בו עסקינן, שרצוי כי המדינה תציב שלט במקום המצביע על כך שהחניה במקום אסורה. על כן, בחירתה של המשיבה שלא למלא אחר הוראות בית המשפט ואף לגרוף רווחים מדו"חות החניה הנרשמים לאזרחים תמימים החונים במקום נגועה בחוסר תום לב, וכן מעלה עילה של הגנה מן הצדק, לפי סעיף 149(10) לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982. לבסוף טען המבקש, כי הפרשנות התכליתית שהעניק בית המשפט המחוזי למושג "גן", לפיה המושג משתרע אף על שולי המתחם, שביליו וכן השטחים בין הצמחים, היא פרשנות מרחיבה להוראה פלילית, וזאת בניגוד לסעיף 34כא לחוק העונשין, התשל"ז-1977, הקובע כי יש לפרש הוראה פלילית באופן שיקל עם מי שעתיד לשאת באחריות לפיה. באשר לעילה לדיון בערכאה שלישית הטעים המבקש, כי עסקינן בהלכה חדשה לגבי פרשנות המושג "גן" בחוק שמירת הסדר והניקיון, העשויה להטיל נטל כבד על ציבור הנהגים, שיתבקשו לבחון את פרשנות בית המשפט כל אימת שיבקשו לחנות בשטח חולי הנמצא בבעלות ציבורית.

מדוע דיון בגלגול שלישי?

ו. לא בלי התלבטות החלטתי להביא את התיק לדיון באולם, באופן לא שיגרתני בגלגול שלישי בכגון דא, כשבראש וראשונה עמד לנגד עיני אינטרס ציבורי של "ולפני עיור לא תתן מכשול" (ויקרא יט, י"ד), וכפירוש רש"י במקום "לפני הסומא בדבר לא תתן עצה שאינה הוגנת לו", כלומר, לא בהכרח יהא זה עיור ממש, אלא מי שעלול לשגות בבתום לב באותו ענין. כוונתי היתה לכך, שמן החומר שבתיק עלה, כי אותו מקום עצמו לא רק שהגיע להתדיינות בבתי המשפט יותר מפעם, אלא אף היתה המלצה מפורשת של בית המשפט לעניינים מקומיים בירושלים (תיק 11874/08 מדינת ישראל נ' לביא דימון (בפני השופטת ת' בר-אשר צבן)), שהכריע אמנם בהסכמה כי היתה במקום עבירה על סעיף 32 לחוק העזר, והושג הסדר טיעון, אך השופטת הוסיפה בפסק דינה מיום 16.12.08:

"יחד עם זאת, לנוכח הודעות הקנס הרבות שניתנות למכוניות שחונות במקום, נראה כי מדובר בעבירה אשר נעברת על-ידי אזרחים רבים, ויכול שבתום לב. מבנה מקום וריבוי המכוניות שחונות שם, כך נראה, מלמדים כי המקום אינו נראה כ'גן' במובן המקובל של מלה זו, ואף בנוי באופן ש'מזמין' להחנות בו כלי רכב.

בנסיבות אלו דומה כי מוטב אם במקום יוצב שלט אשר יודיע במפורש כי החניה במקום אסורה ובכך תימנע

תקלה מציבור הנהגים אשר בתום לב מחנים במקום את
מכוניותיהם".

ז. דבר זה לא נעשה עד להליכים נשוא ענייננו. יתר על כן, בית המשפט לעניינים
מקומיים ציין בענייננו שלנו (בפסק דינו מיום 5.9.10) כי אין שילוט במקום, וכי

"מתוך ניסיוני, לאזרחים רבים נרשמו דו"חות באותו
מקום, לטעמי תוך הטעיית אזרחים המקפידים בדרך כלל
על שמירת החוק. לא היססתי להעיר בעבר כי על עיריית
ירושלים לנקוט באמצעים כלשהם על מנת שנהג לא
יבוא לידי חטא, ויהיה ברור ממראה עיניים כי המקום
אסור לחניה. באמצעים פשוטים כגון השמת מחסום
כלשהו בין המדרכה לבין החלקה, או אפילו שלט הוריה
פשוט האוסר חניה במקום, אפשר היה שלא להחטיא
רבים. העיריה לא נקטה בדרך זו, מנימוקיה היא".

ח. בית המשפט המחוזי אמנם לא נדרש לנושא השילוט שהציע בית המשפט
לעניינים מקומיים, אך הזכיר את פרשת לינק, אשר נסבה אף היא על אותו מקום, ובה
הסכימה התביעה לחזור בה מן האישום כיון שמדובר במי שהחנה בתום לב ובדו"ח
ראשון, ועל יסוד זה החליט בית המשפט המחוזי להעמיד את הקנס על 150 ש"ח
(במקום 430 ש"ח שבחוק העזר כברירת הקנס).

ט. סוף דבר, נוכח ההיסטוריה המתוארת, סברתי כי מדובר בנושא בעל משמעות
ציבורית מסוימת, אם בהקשר המקומי ואם בשכמותו בהקשר רחב יותר.

הדיון

י. בדיון מסרה עו"ד גולדשטיין בשם המדינה, בצירוף תמונות, כי התמרור
הנדרש (שעליו המליץ כאמור בית המשפט לעניינים מקומיים) הוצב עוד בטרם ניתן
פסק דינו של בית המשפט המחוזי. נטען, כי המדובר בכביש סואן למדי, והמבקש היה
צריך לעלות על המדרכה ולחצותה כדי להגיע למקום שבו רצה להחנות את רכבו.
המדובר, כך נאמר, בשטח גן שהצמחיה בו כנראה נרמסה על ידי מכוניות חונות. ועוד,
אין מדובר בתיק המשליך על הזולת, גם אם יש אחרים שעברו אותה עבירה, ולכן אין
הוא מעלה סוגיה ציבורית שראוי לה גלגול שלישי.

יא. עו"ד כהנוביץ טען למבקש, כי רבים חוצים מדרכות ברכבם לשם כניסה
לחניית ביתם, ואין זה משנה מבחינת החוק אם המדרכה מונמכת; המבקש לא הפריע

לתנועה, והמשיבה יכלה, אילו רצתה, לגנן את המקום כהלכתו; אך משלא עשתה כן, המדובר במקום מותר לחניה, וזו מותרת במקום שלא נאסרה. מכאן, ההצדקה למתן רשות ערעור ולשמיעת הערעור לגופו, מעבר לכך שרבים קיבלו דו"חות חניה שם ואין להם משאבי זמן וכסף להתדיין על כך.

י"ב. לאחר העיון באתי לכלל מסקנה כי בנסיבות, מטעמי "תיקון עולם" – מעין הגנה מן הצדק – יש מקום לקבל את הבקשה לרשות ערעור ולדון בה כאילו ניתנה הרשות והוגש ערעור, ולזכות את המבקש ולוא מחמת הספק. הטעם למתן רשות הערעור נעוץ באותם השיקולים שהנחוני להביא את הבקשה לדיון באולם ונמנו מעלה, ולא אחזור עליהם. נראה לי כי מקום שבתי משפט פעם ופעמיים התריעו על הצורך בשילוט כדי להסיר מכשול מפני עיור – ועיור, כפי שהבאתי מפי רש"י מעלה, אינו רק העיור הפיסי, אלא כלשונו "הסומא בדבר", קרי, ש"עיניו קשורות" בנושא הנדון – היה מקום כי לא יימשך הדבר למעלה משנתיים, תוך שדו"חות ממשיכים להירשם.

י"ג. ההיבט הנורמטיבי מתמצה בסעיף 32 לחוק העזר שלפיו:

"לא יכניס אדם, לא ינהג ולא ישאיר רכב בגן ללא היתר מראש העיריה".

"גן", לפי סעיף 1 לחוק העזר, הוא "גן ציבורי, חורשה או שדרה וכל מקום אחר ברחוב שצמחים צומחים בו, בין שהוא גדור ובין שאינו גדור". "רחוב" מוגדר שם כ"כל מקום פתוח שהציבור משתמש בו או שהציבור נכנס אליו או רשאי להיכנס אליו". אני יוצא מן ההנחה כי המקום בו מדובר הוא להלכה חלק מגן ציבורי ומיועד לצמחיה. ואולם, עיינתי בתמונות שהיו לפני שני בתי המשפט הקודמים, והן יכולות להתפרש לכאן ולכאן, שכן מחד גיסא חלק ניכר מן השטח - העצים והדשא - הוא בעיניים סבירות גן ציבורי; אך קרחת העפר שעליה חונות מכוניות עלולה להיות "ספק גן" משאין בה צמחיה, ועל כן אולי אין היא בחינת "מקום אחר ברחוב שצמחים צומחים בו" (סעיף 32). שאלתי עצמי אם המעבר על המדרכה שכנראה אינה מונמכת אינו צריך להתריע כי מדובר בשטח גן שאינו פתוח לחניית הרכבים; ואין לבטל שיקול זה לכאורה מקום שמדובר במדרכה גבוהה, להבדיל ממונמכת, שאותה חוצים בכניסת בתים רבים כדי להיכנס לחניה, על פי רוב תוך סימון מסוים (דומה שאין קביעות בענין הגובה והסימון). נראה שצדק בית המשפט המחוזי, כי על פי פרשנות תכליתית, "גן" כולל גם את השטחים בין הצמחים, שולי המתחם ושביליו; אך במה דברים אמורים,

מקום שהשטחים הללו נראים לעין הסבירה כחלק אינטגרלי מסומן או נהיר על פניו של הגן, מה שאין כן קרחת צדדית כבענייננו המצויה ב"תחום האפור".

י"ד. שאלות אלה, יחד עם העדר השילוט שהזכרנו מעלה, היטו בעיני את הרף לכיוון הספק, ועל כן החלטתי, מחמת ספק זה, לזכות את המבקש. הדברים מעוגנים בנסיבות המקרה, אך כאמור באו לתועלת הרבים באשר לצורך בשילוט, מקום שאין ההסדרה ה"גנית" ברורה על פניה, מבלי לטעת כמובן מסמרות או "ליתן רשיון חניה" בכל מקום שהוא. הבאתי בחשבון כי זמן רב לא הוסדר השילוט חרף הערות בית המשפט; כמובן העובדה שהעיריה הציבה לאחרונה שלטים, כפי שנמסר בדיון, בטרם החליט בית המשפט המחוזי, וזאת בין אם מיוזמתה גרידא ובין אם הגיעה למסקנה בשל ההערות השיפוטיות, ראויה לברכה. אם היה שכון של התדיינויות אלה השילוט הקיים כיום, הנה מה טוב, ובכל מקרה אולי תהא תועלתן גם בכך שהעיריה תשתדל, תשתול ותיטע בחלקה הקרחת, ואז יחדלו החונים (ומי שיחנה בעתיד בהינתן השילוט, בודאי יילכד בסעיף ובעבירה). לעת אביב, והגם שט"ו בשבט חלף, זו השעה לשתול ולטעת, ואשמח לראות בתוך זמן לא רב צמחיה שתולה במקום. ולבסוף, פשיטא שאין פסק דין זה בא – כאמור – ליתן "הכשר חניה" במקום כלשהו, אלא לומר לרשות: תנו דעתכם לבהירות מקום שעסקינן בנורמה פלילית, ואזי תוכלו לאכפה במבט מישיר וכראוי.

ט"ו. בנסיבות, זכאי אפוא המבקש מחמת הספק.

ניתן היום, י"ז באדר ב' תשע"א (23.3.2011).

ש ו פ ט